

Examen VWO

2013

tijdvak 2
dinsdag 18 juni
13.30 - 16.30 uur

Nederlands

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 16 vragen en een samenvattingsopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 47 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Het 'product' krant

De tekst "Het 'product' krant" kan door middel van onderstaande kopjes in achtereenvolgens vijf delen worden onderverdeeld:

deel 1: Crisis in de journalistiek

deel 2: De rol van de consument

deel 3: Nieuws en werkelijkheid

deel 4: Nieuwsverslaving

deel 5: Nieuws en beroepsethiek

- 1p **1** Bij welke alinea begint deel 2, 'De rol van de consument'?
- 1p **2** Bij welke alinea begint deel 3, 'Nieuws en werkelijkheid'?
- 1p **3** Bij welke alinea begint deel 5, 'Nieuws en beroepsethiek'?

In alinea 2 wordt beschreven dat er sprake is van een inhoudelijke crisis in de media.

- 2p **4** Met welke twee woorden of woordgroepen uit alinea 2 wordt aangegeven wat er met de kwaliteit van het nieuws is gebeurd?
- 1p **5** Met welke van onderstaande functiewoorden kun je alinea 3 het beste typeren ten opzichte van de voorgaande alinea?
- A aanleiding
 - B bewijs
 - C opsomming
 - D uitwerking

In alinea 7 staat: "De permanente stroom van nieuws is een illusie en lokt nieuwe illusies uit." (regels 127-129)

- 3p **6** Leg uit wat er met deze uitspraak bedoeld is. Gebruik voor je antwoord niet meer dan 25 woorden.

In alinea 7 wordt gesproken over "Onze veranderde attitude tegenover 'nieuws'". (regels 143-144)

- 3p **7** Welke verandering is er blijkens alinea 5 en 6 opgetreden in de attitude tegenover nieuws?
- Benoem in je antwoord zowel de vroegere als de huidige toestand. Gebruik voor je antwoord niet meer dan 25 woorden.

In alinea 9 wordt gesteld: "Dat kan niet anders dan vervreemdend werken." (regels 191-193)

- 2p **8** Leg uit hoe pseudogebeurtenissen tot vervreemding bij de lezer leiden. Gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.
- 2p **9** Welk (vermeend) voordeel heeft het presenteren van pseudogebeurtenissen als nieuws
- voor de journalist?
 - voor de dagbladlezers?
 - voor de mensen die daardoor in het nieuws komen?

In de tekst wordt een oplossing voorgesteld voor de crisis in de journalistiek.

- 1p 10 Welke van onderstaande omschrijvingen geeft de voorgestelde oplossing het beste weer?
- A Er moet een redacteur worden aangesteld die controleert of journalisten zich houden aan de afspraken over nieuwswaarde en diepgang van hun artikelen.
 - B Journalisten dienen met hun hoofdredactie in debat te gaan over de kwaliteit en nieuwswaarde van de artikelen voordat ze die ter publicatie aanbieden.
 - C Journalisten moeten door discussie hun eigen normen aanscherpen, zodat ze zelf de nieuwswaarde en diepgang van hun eigen artikelen kunnen bewaken.
 - D Redacties moeten een individuele vorm van kwaliteitsbewaking instellen, zodat pseudogebeurtenissen niet meer als belangrijk nieuws kunnen worden voorgesteld.
- 1p 11 Van wat voor soort redeneringen wordt in deze tekst vooral gebruikgemaakt?
De tekst bevat vooral redeneringen op basis van
- A gezag.
 - B oorzaak en gevolg.
 - C vergelijking of overeenkomst.
 - D voorbeelden.
- 1p 12 Welke van onderstaande formuleringen geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst "Het 'product' krant" weer?
- A De crisis in de journalistiek wordt veroorzaakt door de mediacorporaties die alleen maar gericht zijn op het maken van winst en door de lezers die een andere kijk op de wereld hebben, zodat ze geen onderscheid meer kunnen maken tussen werkelijkheid en illusie.
 - B De crisis in de journalistiek wordt veroorzaakt door de mediacorporaties die winst willen maken en door de lezer die een groeiende nieuwshonger heeft en ze kan worden bezworen door een voortdurende herbezinning op de vraag wat nieuws is.
 - C De inhoudelijke crisis in de journalistiek kan worden aangepakt door de lezer completer, diepgravender en meer gedocumenteerd nieuws te bieden en door binnen de mediacorporaties een debat te voeren over de vraag wat ervoor zorgt dat iets nieuws is.
 - D De inhoudelijke crisis in de journalistiek wordt mede veroorzaakt door lezers die geen behoefte meer hebben aan achtergronden en diepgang maar snel opeenvolgende nieuwsfeiten eisen, zodat redacties genoodzaakt zijn ook verslag te doen van minder belangrijk nieuws.

- 1p 13 Welk van onderstaande omschrijvingen geeft het beste het doel van de tekst “Het ‘product’ krant” weer?
Het doel van de tekst is
- A commentaar te leveren op de oppervlakkige attitude van de hedendaagse lezer en de redacties ervan te overtuigen dat zij hun verantwoordelijkheid naar de lezers niet serieus nemen.
 - B de relatie tussen nieuws en werkelijkheid ter discussie te stellen en redacties ervan te overtuigen dat zij hun opvatting over het begrip nieuws moeten bijstellen.
 - C de wensen die lezers tegenwoordig hebben zichtbaar te maken en de redacties te laten nadenken over manieren waarop zij aan die wensen tegemoet kunnen komen.
 - D kritische vragen te stellen bij de groeiende behoefte aan nieuws bij de lezers en de redacties ervan te overtuigen dat zij hun lezers op andere manieren tegemoet moeten komen.
- 1p 14 Welke omschrijving geeft – gelet op de inhoud van de tekst – het beste weer wat er met de titel “Het ‘product’ krant” wordt bedoeld?
- A De verslechterende economische omstandigheden stimuleren krantenredacties ertoe meer voor hun eigen identiteit uit te komen.
 - B De voortschrijdende commercialisering dwingt krantenredacties ertoe toe te geven aan de toegenomen nieuwsverslaving van de lezers.
 - C Door de gesignaleerde commercialisering van de media zullen kranten meer dan ooit moeten concurreren met de andere media.
 - D Doordat kranten meer winst moeten genereren, zullen ze meer commercieel verhandelbare ruimte in de edities moeten reserveren.

tekstfragment 1

In zijn vorige week verschenen boek *De krant was koning* betreft media-adviseur Leon de Wolff de stelling dat publieksgerichte journalistiek ervoor kan zorgen dat degenen die serieuze journalistiek zeggen te bedrijven “het kwaliteitskenmerk dat zij zichzelf hebben toegekend ook werkelijk verdienen”. Zijn uitgangspunt daarbij lijkt voor de hand liggend: de interesse van de lezers en kijkers.

De tijden zijn voorbij dat mensen een krant namen, omdat dat nu eenmaal hoort. De krant moet voorzien in een behoefte van een zelfbewust en heterogeen publiek. Dat vergt wat van journalisten die lange tijd gewoon waren daar niet of nauwelijks over na te denken, soms uit gemakzucht, soms uit vrees daarmee hun onafhankelijkheid te ondermijnen – zij moeten opeens hun nut bewijzen door zich dagelijks af te vragen wat hun publiek wil weten. De Wolff reikt ook instrumenten aan om de journalist te helpen bepalen hoe hij voor zijn lezer van meer nut kan zijn. Zijn aanpak is misschien geen garantie voor succes, al was het maar omdat het onmogelijk is echt in het hoofd van de lezer te kruipen, maar er is al veel gewonnen als redacteuren hem volgen in de gedachte dat het journalistieke werk moet beginnen met de vraag: wat zou de lezer willen weten en hoe kan ik hem dat het beste vertellen?

naar: Frits van Exter

uit: Trouw, 17 september 2005

In zowel de hoofdtekst als tekstfragment 1 wordt er een probleem in de journalistiek aan de orde gesteld.

- 3p **15** Wat is het belangrijkste verschil tussen de hoofdtekst en tekstfragment 1, gelet op de oplossingen die beide teksten suggereren? Gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

tekstfragment 2

Journalistieke gedragscodes zijn vooral symbolen

De werking van gedragscodes voor journalisten is vooral van symbolische aard. Er is weinig bewijs voor de veronderstelling dat professionele codes veel effect hebben op de dagelijkse werkwijze van journalisten. Wel moet onderscheid worden gemaakt tussen algemene journalistieke codes, die van gelding worden geacht voor de journalistieke professie, en specifieke gedragscodes, die per medium of redactie worden gehanteerd. De impact van deze laatste specifieke codes hangt sterk af van de houding van de redactionele leiding en het management ten aanzien van ethische vraagstukken.

Dit is het resultaat van onderzoek dat de Universiteit van Amsterdam (UvA) heeft verricht naar de werking en de effectiviteit van journalistieke gedragscodes. Als uitgangspunt voor hun onderzoek hebben dr. Van der Wurff en prof. Schönbach zich vooral de vraag gesteld hoe effectief journalistieke gedragscodes nu eigenlijk zijn en of ze een positieve invloed hebben op de dagelijkse nieuwsvoorziening. Onderzoek levert weinig bewijs op voor de veronderstelling dat algemene professionele codes (Code van Bordeaux, de Leidraad van de Raad voor de Journalistiek, de Genootschapscode) een grote impact hebben op de dagelijkse werkwijze van journalisten. Algemene codes moeten vooral gezien worden als uitdrukking van het debat binnen de professie.

naar: Jan van Groesen

uit: www.denieuwereporter.nl/onderzoek

In zowel de hoofdtekst als tekstfragment 2 komt aan de orde hoe de houding van de journalist kan worden veranderd.

4p 16 Formuleer in dit opzicht één overeenkomst en één verschil in zienswijze tussen beide teksten.

Gebruik voor je antwoord niet meer dan 45 woorden.

Tekst 2 De ontdekking van ons gebrek aan kennis

- 19p 17 Maak een goedlopende samenvatting in correct Nederlands van de tekst 'De ontdekking van ons gebrek aan kennis' in maximaal **180** woorden. Zorg ervoor dat deze samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent. Uit je samenvatting moet duidelijk worden:
- welke tegenstelling gesignaleerd wordt;
 - welke verandering zich voordoet en welke oorzaken en welke gevolgen die heeft;
 - wat allereerst nodig is, welk middel wordt voorgesteld en hoe dat kan worden uitgewerkt;
 - wat verder van belang is en waarom;
 - welke aanbeveling wordt gedaan en waarom.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.